

що в результаті таких завдань діти розкривають нові можливості звичних матеріалів, у них загострюється сприйняття кольорів та відтінків [8, 28].

Евристичні спрямовані на пізнання можливостей мови живопису, в якому колір визначає емоційну атмосферу, а зміна колірних сполучень впливає на чуттєве, змістовне, сюжетне наповнення. Учні пізнають навколишню дійсність через образність, створену митцем, сприймання цієї образності та створенням свого образу через свої відчуття та емоції.

Зазначимо, що обраний репродукційний матеріал для сприймання живопису має враховувати особливості та рівень підготовки класу. Вдало підібрані приклади живопису зорієнтують учнів на аналогічний підхід до будь-якого явища живопису, прочитувати колірне рішення картини як вираз її внутрішнього змісту.

Евристична бесіда та евристичні завдання, які застосовуються у процесі сприймання живопису, забезпечують позитивний вплив на розвиток творчої активності молодших підлітків, їх творчого самовираження та самореалізації, вміння творчо використовувати нові знання у сфері мистецтва, активізує їх уяву та фантазію. Вони сприяють оволодінню кольором як виразним засобом живопису, розвивають здатність створювати емоційно-виразні колірні рішення у власних малюнках, а також відчувати і розуміти те змістовне значення, яке має колір у живопису великих майстрів. На всіх етапах сприймання живопису відбувається аналіз-інтерпретація картин, але з огляду на ту конкретну мету, яка відповідає рівню підготовки молодшого підлітка до спілкування з ним.

Література

1. **Выготский Л.С.** Педология подростка. Т. 4. – Собрание сочинений: В 6 т. / Выготский Л.С. – М., 1984. – С. 5-243.
2. **Зись А.Я.** Виды искусства / А.Я. Зись. – М.: Знание, 1979. – 127 с.– (Нар. ун-т. Факультет литературы и искусства).
3. **Масол Л.М.** Методика навчання мистецтва у початковій школі: [посіб. для вчителя] / Л.М.Масол. – Х.: Веста: Видавництво „Ранок”, 2006. – 256 с.
4. **Пасічний А.М.** Образотворче мистецтво: [словник-довідник] / А.М.Пасічний. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 216 с.
5. **Педагогічні технології:** Теорія та практика. / За ред. професора М.В.Гриньової. – Полтава: ПДПУ ім. В.Г. Короленка, 2006. – 230 с.
6. **Рагозіна В.В.** / Сучасні художньо-педагогічні технології і розвиток творчої особистості на уроках історії образотворчого мистецтва / В.В. Рагозіна // Плакаємо таланти: [посіб. для вчителя] / За ред. О.А.Комаровської. – Ніжин: ТОВ ”Видавництво ”Аспект-Поліграф”, 2007. – 140с: іл. – С. 115-121.
7. **Хуторской А.В.** Современная дидактика: [учеб. для вузов] / А.В.Хуторской. – Санкт-Петербург: Питер, 2001. – 536 с.

УДК 373.5.016:78

Дицьо Г.В.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МУЗИКИ В ШКОЛІ: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ, ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ

В статье на основании современных идей и подходов раскрывается содержание, задачи и принципы методики музыкального обучения и воспитания учащихся общеобразовательных учебных заведений и её значение для будущих учителей

Ключевые слова: *процесс обучения, методика, методы, познавательная деятельность, музыкальное развитие.*

Гуманістична спрямованість сучасної освіти вимагає нового підходу до викладання у школі навчального предмета „Музика”. Вчені підкреслюють значущість музики у становленні загальної духовної сфери та внутрішнього світу кожного учня як особистості. Вони відмічають величезний вплив музичного мистецтва на учня, здатність ввести його у величезний світ загальнолюдських цінностей через уяву, розвиток фантазії і творчості. Вирішуючи завдання гуманізації навчання учнів, музичне мистецтво набуває нових якостей. Відбувається перехід від уроків засвоєння лише технічних навичок до уроків, орієнтованих на загальний музичний розвиток учнів, підтримання їх творчих здібностей. Цій проблемі присвячені роботи Е.Б. Абдулліна, Л.А. Безбородової, Л.О. Булатової, Т.П. Корольової, В.Ф. Кривокуба, О.В. Михайличенка, М.С. Осенневої, Г.М. Падалки, Е.П. Печерської, В.В. Рагозіної, О.Я. Ростовського, О.П. Щолокової, С.Н. Якимчук та ін.

Разом з тим, практика показує, серед студентів, які готуються стати вчителями музики, спостерігається відсутність ґрунтовних знань щодо сутності, змісту, завдань методики музичного навчання і виховання учнів. Тому метою нашої статті є зосередження уваги майбутніх учителів музики на основних питаннях методики музичного навчання і виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Методика конкретного навчального предмета – це галузь педагогічної науки, яка досліджує зміст навчального предмета і характер навчального процесу: вона сприяє засвоєнню учнями необхідного рівня знань, умінь та навичок; розвиває мислення, формує світогляд [4, с. 223]. Зміст методики базується, за словами С.У.Гончаренка, на трьох компонентах: для чого навчати? чого навчати? як навчати?

Серед фахових дисциплін, які викладаються в Інститутах мистецтв і музично-педагогічних факультетів, особливе місце посідає курс «Методика музичного навчання і виховання». Його мета полягає в тому, щоб залучити студентів до найоптимальніших шляхів та прийомів організації різних видів музичної діяльності дітей шкільного віку.

До його змісту входять:

- вивчення історії методики;
- розгляд пізнавального і виховного значення музичного мистецтва;
- наукове обґрунтування доцільності та якості програм, посібників, підручників;
- вироблення методів і організаційних форм навчання, що відповідають його цілям і змісту;
- розробка та забезпечення навчального обладнання з предмета;
- визначення професійних вимог до діяльності вчителів.

Як навчальна дисципліна, методика «Музичного навчання і виховання» визначається закономірностями педагогічного процесу і наступними дидактичними принципами:

- обумовленість навчально-виховного процесу суспільними потребами;
- відповідність змісту навчання та виховання учнів рівню суспільного розвитку;
- зв'язок навчання та виховання із суспільною практикою і наукою;
- комплексність вирішення завдань навчання, виховання і розвитку;
- взаємозв'язок мети, змісту, форм, методів і засобів навчання та виховання;
- поєднання педагогічного керівництва з розвитком самостійності, ініціативи і творчості дітей.

Поряд із вищевказаними принципами педагогічного процесу ефективність методики музичного навчання і виховання учнів залежить від ряду факторів:

- організаційних (працездатність учнів, стан здоров'я, розклад, природні умови, атмосфера в сім'ї, тощо).
- соціологічних (поєднання вимогливості і поваги до особистості кожної дитини, дотримання існуючих норм про права дитини).
- комунікативних (залежність музичного розвитку дітей від характеру взаємодії учителя і учнів)
- психологічних (інтерес дітей до уроків музики та позакласної музично-виховної роботи, врахування вікових особливостей дітей);

- *фізіологічних* (врахування анатомо-морфологічного розвитку організму дитини)

До завдань методики „Музичного навчання і виховання” як навчального предмета слід також включити:

- спроби вдосконалення форм і методів музичного навчання і виховання;
- аналіз комплексу методичного забезпечення предмета: (програми, методичні розробки, музично-творчі завдання, тощо).
- визначення шляхів реалізації дидактичних принципів та принципу інтеграції;
- вивчення, узагальнення і впровадження передового педагогічного досвіду, використання засобів наочності та технічних засобів навчання

До найважливіших завдань методики належить виявлення ефективних способів управління пізнавальною діяльністю учнів, тобто знання об’єктивних закономірностей, які вивчаються психологією, фізіологією вищої нервової діяльності, що й визначає зв’язок методики з цими науками.

Курс методики передбачає погодженість з педагогікою, естетикою, історією і теорією музики, гармонією та ін. Точками дотику його з вказаними науковими галузями є основні концептуальні положення про естетичну сутність музичного мистецтва та його значення для музично-естетичного розвитку дитини.

Слід вказати, що предмет і завдання методики не збігаються із предметом і завданням відповідної науки. Академік С.У.Гончаренко [2, с. 11] вказує на 3 нерозривно пов’язані між собою аспекти:

- навчальний предмет (зміст освіти);
- діяльність учителя - викладання;
- діяльність учнів – навчання.

Завдання методики як науки – дослідити закономірні зв’язки між цими трьома аспектами. Предметом курсу „Методика музичного навчання і виховання” є процес освоєння теоретичних основ музичного мистецтва, який має свою специфіку. Саме цією специфікою визначаються особливі принципи методики: єдність емоційного і свідомого, художнього і технічного.

Пошук відповіді на традиційне дидактичне запитання – як навчити? – виводить нас на категорію методів навчання. Без методів неможливо досягти поставленої цілі, наповнити навчання пізнавальною діяльністю. Метод – це серцевина навчального процесу, зв’язуючий ланцюг між запропонованою ціллю і кінцевим результатом [4, с. 244].

У визначенні методів курсу „Методика музичного навчання і виховання” спирається на загальну педагогіку. При цьому критерії вибору методів залежить від змісту навчального матеріалу, його складності для виконання, сприймання, конкретних педагогічних цілей, підготовленості дітей, їх індивідуальних здібностей, а також від особистості вчителя – його фахової підготовки і професійної майстерності. Поряд із загальнопедагогічними методами „Методика музичного навчання і виховання” має свої специфічні методи, обумовлені естетичною сутністю та інтонаційною природою музичного мистецтва. Вони поділяються на традиційні та інноваційні. До традиційних відносяться методи формування музично-естетичної свідомості та організації діяльності (переконання, демонстрація, порівняння, наведення, спонукання, спостереження) і стимулювання практичної музичної діяльності (заохочення, змагання, оцінювання тощо).

Інноваційні методи передбачають розвиток фантазії та інтуїції, що здійснюється за допомогою методів мозкового штурму і проєктів.

Таким чином, набуття майбутніми вчителями музики необхідних знань та практичних навичок, усвідомлення важливості оволодіння сучасною методикою музичного навчання і виховання забезпечує новий зміст предмету «Музика», що сприятиме залученню дітей до духовного спілкування з музичним мистецтвом, формуванню у них світовідчуття і світорозуміння.

Література

1. **Акініна Н.Л.** Особливості науково-методичного забезпечення освітніх процесів // Проблеми освіти. Вип.54. Спец-випуск 1. – К., 2008.
2. **Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі.** Навч. посібник / За ред. У.Гончаренка, П.Олійника. – К., 2003.
3. **Музыкальное образование в школе** / Под ред. Л.В.Школяр. – М., 2001.
4. **Педагогика: теории системы, технологии.** Учебник для студентов высших и средних учебных заведений / Под ред. С.А.Смирнова. – М., 2008.
5. **Печерська Е.П.** Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя музики, в процесі методичної підготовки // Педагогіка вищої та середньої школи: Зб. наук. праць №18. Спеціальний випуск: Мистецько-педагогічна освіта / Редкол.: В.К.Буряк та ін. – Ч.2. – Кривий Ріг, 2007.
6. **Присяжнюк Ю.С.** Модель розвитку методичної компетентності викладача гуманітарних предметів системи ППО // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. праць. Вип. 50. – Запоріжжя, 2008.

УДК 37.032:78

Герасимова К.В.

МІСЦЕ МУЗИКИ МАСОВИХ ЖАНРІВ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНИХ ПРІОРИТЕТІВ СУЧАСНОЇ УЧНІВСЬКОЇ МУЗИКИ

В статтє раскрывається суцність и особенноти музики массовых жанров, их воспитательное воздействие на учащуюся молодежь.

Ключевые слова: массовая музыка, поп-, рок-, бит-музыка, джаз, эстетосфера, субкультура.

Трансформаційні зміни, що відбуваються у сучасному соціокультурному просторі, зумовили споживання широкого пласта музики масових жанрів, найпопулярнішого у молодіжному середовищі. Одним із найбільш складно організованих об'єктів у цій сфері є учні старших класів через відсутність у них стійкої системи критеріїв особистих інтересів.

Прогрес у даному напрямку музичного просвітництва може бути досягнутий не шляхом педагогічної «блокади» того чи іншого явища масової музичної культури, а через проникнення в його естетичну та художню сутність, розкриття перед учнями тих її сторін, які пов'язані зі справжнім мистецтвом. Іншими словами, боротьба проти музики масових жанрів повинна поступитися місцем виявленню в ній дійсно цінного, цікавого і високохудожнього. Разом з тим, у зв'язку з новим способом мислення, зміною духовних потреб, цілей життєдіяльності сьогоденних учнів ускладнюється процес формування у них ціннісних культурних орієнтацій. В результаті можна виділити такі загальні тенденції:

- поява нових дозвіллевих аксесуарів, скорочення організованої позаурочної музично-естетичної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах;
- знищення традиційних форм і методів залучення учнів різних вікових категорій до музичної діяльності у позаурочний і позашкільний час;
- орієнтація більшості шкільних і позашкільних заходів на учнів початкової школи;
- вільний вибір форм свого дозвілля учнями-підлітками, які у більшості випадків зводиться до випадкових знайомств, захоплення певними художніми течіями, у тому числі й у сфері музики.
- відвідування підлітками комерційних розважальних закладів і заходів за межами школи, що часом приховується від дорослих, якщо вони ставляться негативно до неформального спілкування своїх підопічних;